

Študentská vedecká aktivita

Legislatíva upravujúca manažérske organizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike

Bc. Simona Murínová

Sekcia: Cestovný ruch

Konzultant: Ing. Stanislava Belešová

Banská Bystrica
2011

Úvod

V tejto práci posudzujeme jednotlivé možné právne formy manažérskych organizácií cestovného ruchu na základe existujúcej legislatívy. Vymedzili sme si päť hlavných charakteristík manažérskej organizácie na základe ktorých porovnáme jednotlivé právne formy. Patrí k nim otvorenosť pri prijímaní členov, nediskriminácia členov pri rozhodovacích procesoch a ich ovplyvňovanie, kontrola činnosti manažérskej organizácie členmi, vykonávanie obchodnej činnosti a získavanie finančných prostriedkov na svoju činnosť. Popritom zohľadňujeme tiež náročnosť založenia a riadenia manažérskej organizácie podľa jednotlivých právnych foriem. Venujeme sa aj legislatíve krajín V4, na základe ktorej sa zakladajú manažérske organizácie cestovného ruchu.

1. Manažérska organizácia cestovného ruchu

Skratka DMO (z anglického Destination Management/Marketing Organisation) je ekvivalentom pre manažérsku resp. marketingovú organizáciu cieľového miesta v slovenskom jazyku.

Manažérsku organizáciu cestovného ruchu môžeme podľa Regionálnej agentúry pre rozvoj severozápadného Anglicka NWDA charakterizovať ako hocijakú organizáciu, na ktorejkoľvek úrovni, ktorá je zodpovedná za manažment identifikovateľného cieľového miesta. Môže sa jednať o miestnu, regionálnu alebo národnú organizáciu. Vďaka komplexnému charakteru cieľového miesta, kde je zodpovednosť za uspokojovanie potrieb návštevníkov rozdelená medzi viaceré organizácie a podniky, potrebuje manažment cieľového miesta koalíciu organizácií a záujmových skupín pracujúcu na základe spoločnej agendy. (Cooper, 2008, s. 493) Túto koalíciu predstavuje manažérska organizácia cieľového miesta.

S. Pike (2004, s.14) charakterizuje marketingovú organizáciu cieľového miesta podobne ako organizáciu, ktorá môže pôsobiť na rôznych úrovniach a je zodpovedná za marketing identifikovateľného cieľového miesta. Zdôrazňuje marketingovú úlohu organizácie, ktorú M. Gúčík (2007, s.67) považuje za jej primárnu úlohu, čím sa marketingová organizácia odlišuje od združenia cestovného ruchu.

J. Ritchie a G. Crouch (In Cooper, 2008, s. 495) tvrdia, že v minulosti mali marketingové a propagačné aktivity DMO veľkú prioritu, takže sa skratka DMO chápala ako organizácia destinačného marketingu, čiže marketingová organizácia. Iba v posledných rokoch sa začal klásť dôraz na dôležitosť nemarketingových úloh organizácie, ktoré spočívajú v rozvoji, zvýšení a zabezpečení konkurencieschopnosti cieľového miesta. Skoro všetky súčasné

efektívne fungujúce DMO zamerané na pokrok, preto skratku DMO prekladajú ako manažérsku organizáciu cieľového miesta.

V súčasnosti je na Slovensku aktuálny trend zakladania klastrov, ktoré predstavujú manažérske organizácie a môžeme ich charakterizovať (Porter, 1998) ako skupinu vzájomne prepojených podnikov, inštitúcií a ostatných zainteresovaných skupín na geograficky vymedzenom území, ktoré si navzájom konkurujú a zároveň aj spolupracujú, aby zlepšili svoje postavenie na trhu.

DMO sú vo väčšine prípadov vytvárané pre zabezpečovania rozvoja cieľového miesta, na podporu obchodu, pomáhajú minimalizovať straty v dôsledku zlyhaní podnikov, riadia verejnú sféru, budujú a rozvíjajú značku cieľového miesta, rozvíjajú schopnosti podnikov pre trh a ovplyvňujú plánovací proces a širší ekonomický plán. Napokon ich úlohou musí byť zvýšenie konkurencieschopnosti cieľového miesta v dlhodobom období. (Cooper, 2008, s. 493) Cieľom činnosti manažérskej organizácie by v konečnom dôsledku mal byť synergický efekt.

Podľa D. Buhalisa (In Cooper, 2008, s. 495) úspech DMO súvisí s uplatňovaním štyroch stratégií, ktoré by podľa nás mali predstavovať hlavné ciele manažérskej organizácie. Medzi ne patrí zvýšenie dlhodobej prosperity miestnych obyvateľov, uspokojenie návštevníkov maximalizovaním ich spokojnosti, maximalizácia ziskovosti miestnych podnikov ako aj multiplikačného efektu a optimalizácia vplyvov cestovného ruchu prostredníctvom zabezpečenia trvaloudržateľnej rovnováhy medzi ekonomickými výhodami a socio-kultúrnym a environmentálnym prostredím.

DMO má mnoho úloh, keďže predstavuje manažment strediska. Je zodpovedná za plánovanie, marketing a tvorbu značky strediska, vzdelávanie a často sa aj DMO podieľa na každodenných operáciách v rámci strediska. Ich cieľom je propagácia cestovného ruchu v stredisku prostredníctvom udržiavania sociálnej, kultúrnej, ekonomickej a environmentálnej základne a z toho vyplývajúce aj uplatňovanie politickej funkcie. (Werthner, 1999, s. 47)

Podľa SWT (South West England), regionálnej manažérskej organizácie v Anglicku (In Cooper, 2008, s. 495) môže manažérska organizácia uskutočňovať kombináciu nasledovných úloh ako je stratégia a plánovanie, politika, zastupovanie záujmov, vývoj produktu, marketing, vzdelávanie, rozvoj infraštruktúry, zbieranie a riadenie informácií, udržateľný rozvoj, poradenstvo, manažment kvality, komunikácia a zjednotenie sa s partnermi v oblasti cestovného ruchu.

Zo všetkých spomenutých úloh by sme chceli vyzdvihnúť predovšetkým vedenie a koordináciu činností subjektov v cieľovom mieste na základe spoločnej stratégie, čím sa stotožňujeme s názorom UNWTO (2007, s.2), ktorá DMO túto úlohu prisudzuje.

2. Cieľ, materiál a metodika

Cieľom práce je zistiť najvhodnejšiu právnu formu manažérskej organizácie na základe porovnania existujúcich zákonov v Slovenskej republike podľa nami stanovených kritérií. Objektom skúmania tejto práce je legislatíva Slovenskej republiky a subjekt predstavujú jednotlivé právne formy manažérskych organizácií.

Určili sme si dve hypotézy, ktoré budeme skúmať:

H1: Predpokladáme, že najvhodnejšiu právnu formu manažérskej organizácie cestovného ruchu predstavujú krajská a oblastná organizácia podľa zákona o podpore cestovného ruchu č. 91/2010 Z.z.

H2: Predpokladáme, že manažérske organizácie cestovného ruchu v rámci krajín V4 sú zakladané aj podľa zákona o združovaní sa.

Pri spracovaní našej práce sme vychádzali zo sekundárnych zdrojov v podobe domácej a zahraničnej literatúry, zákonov Slovenskej republiky ako aj zákonov ostatných krajín V4. Využili sme aj primárny prieskum, ktorý predstavoval rozhovor s riaditeľom Združenia cestovného ruchu Vysoké Tatry (ZCR VT) P. Chudým. Získané informácie sme podrobili analýze, syntéze, abstrakcii, komparácii a dedukcii. Pri spracovaní práce sme využili aj grafické spracovanie [dajov].

3. Výsledky a diskusia

V rámci súčasne platnej legislatívy Slovenskej Republiky týkajúcej sa právnych foriem podnikania, sme skúmali použiteľné právne formy pre manažérske organizácie cestovného ruchu: nadácie podľa Zákona o nadáciách č. 34/2002 Z.z., neziskové organizácie podľa Zákona č. 213/1997 Z.z., záujmové združenia právnických osôb podľa § 20f Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb., občianske združenie podľa Zákona o združovaní občanov č.83/1990 Zb., združenia na základe zmluvy o združení § 829-841 Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb., obchodné spoločnosti podľa Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. Spolu s už spomenutými zákonmi o právnych formách podnikania sme skúmali zákon o podpore cestovného ruchu č. 91/2010 Z.z.

Neziskovú organizáciu ako právnu formu manažérskej organizácie sme označili ako nevhodnú a preto sme v prieskume od nej abstrahovali. Nedostatky vyplývajú už z jej

samotnej charakteristiky ako právnickej osoby, ktorá poskytuje všeobecne prospešné služby za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok a ktorej zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov ani jej zamestnancov, ale sa musí použiť v celom rozsahu na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb. Z dôvodu nevhodnosti právnej formy nadácie pre manažérsku organizáciu, sme abstrahovali aj od tejto právnej formy. Na zistenie najvhodnejšej právnej formy pre manažérsku organizáciu v rámci legislatívy Slovenskej republiky sme si stanovili kritériá ako otvorenosť pri prijímaní členov, nediskriminácia členov pri rozhodovacích procesoch a ich ovplyvňovanie, kontrola činnosti manažérskej organizácie členmi, vykonávanie obchodnej činnosti a získavanie finančných prostriedkov na svoju činnosť.

V ďalšej časti tejto kapitoly skúmame a porovnávame používané právne formy manažérskych organizácií v krajinách V4.

3.1. Záujmové združenia právnických osôb podľa § 20f Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb.

Tieto združenia môžu vytvárať iba právnické osoby na ochranu svojich záujmov alebo na iný účel. Združenie sa zakladá uzavretím písomnej zakladateľskej zmluvy zakladateľmi alebo schválením na ustanovujúcej členskej schôdzi. O schválení na ustanovujúcej členskej schôdzi musí byť spísaná zápisnica so zoznamom zakladajúcich členov združenia.

Združenie získava právnu spôsobilosť zápisom do registra. Pri registrácii združenia na príslušnom krajskom úrade sa k zakladateľskej zmluve, resp. zápisnici prikladajú aj stanovy, ktoré určujú názov, sídlo a predmet činnosti združenia, úpravu majetkových pomerov, vznik a zánik členstva, práva a povinnosti členov, orgány združenia a vymedzenie ich pôsobnosti, spôsob zrušenia združenia a naloženie s jeho likvidačným zostatkom. Musia byť takisto určené aj osoby oprávnené konať v mene združenia. Členstvo v združení možno viazať na určitý členský príspevok.

Združenie nie je zakladané s primárnym cieľom podnikania, ale môže vykonávať podnikateľskú činnosť, pričom zisk sa využíva na účel, pre ktorý bolo združenie založené.

Za nesplnenie svojich povinností ručí združenie svojim majetkom. Pred zánikom združenia sa vyžaduje likvidácia ak imanie združenia neprechádza na právneho zástupcu.

Táto právna forma je podľa nás prijateľná pre manažérsku organizáciu ale jej jedinou nevýhodou je však členstvo len právnických osôb, čím obmedzuje vstup do združenia pre fyzické osoby. Príkladom manažérskej organizácie na Slovensku podľa tejto právnej formy je

Klaster Liptov, Klaster Orava, Klaster Turiec, Klaster Košice Turizmus a Klaster cestovného ruchu-západné Slovensko.

3.2. Občianske združenia podľa Zákona o združovaní občanov č.83/1990 Zb.

Združenia na základe tohto zákona vznikajú na základe úvodného ustanovenia týkajúceho sa práva na združovanie sa občanov. Občania môžu na základe tohto ustanovenia zakladať spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné občianske združenia pokiaľ nie sú v rozpore s ustanoveniami tohto zákona. Združenia môžu vytvoriť najmenej traja občania, pričom aspoň jeden z nich musí mať 18 rokov. Členmi tohto združenia môžu byť fyzické ako aj právnické osoby a samotné združenie predstavuje právnickú osobu. Samotný zákon neupravuje práva a povinnosti jednotlivých členov, ani financovanie združenia či jeho kontrolu členmi. Práva a povinnosti členov združenia sú upravené stanovami združenia.

Zákon stanovuje podmienky vzniku združenia, jeho zániku a zrušenia ako aj právo na súdnu ochranu pre členov, ktorý nesúhlasia s rozhodnutím združenia. Združenie vzniká registráciou, ktorej návrh podávajú traja členovia, pričom určia splnomocnenca oprávneného konať v mene navrhovateľov. K návrhu musia pripojiť statuty združenia v dvoch vyhotoveniach, ktoré obsahujú názov a sídlo združenia, cieľ jeho činnosti, orgány združenia a príslušné týkajúce sa ustanovenia, ustanovenia o organizačných jednotkách v prípade ich zriadenia a v prípade, že budú konať vo svojom mene a zásady hospodárenia.

Združenie zaniká dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením s iným združením alebo právoplatným rozhodnutím ministerstva o rozpustení združenia. Zákon prisudzuje členom združenia právo na odvolanie sa proti nezákonným a stanovám odporujúcim rozhodnutiam orgánov združenia, proti ktorým sa už na základe stanov nemôžu odvolať. Združenie môže podnikáť a ručí za svoje záväzky majetkom združenia.

Táto právna forma je podobná právnej forme záujmových združení právnických osôb ale umožňuje členstvo pre fyzické osoby. Z toho dôvodu ju považujeme za lepšiu alternatívu.

Príkladom manažérskej organizácie s touto právnou formou je aj Združenie cestovného ruchu Vysoké Tatry (ZCR VT), Balnea Cluster v Dudinciach a regionálne združenie cestovného ruchu Horná Nitra.

3.3. Združenia na základe zmluvy o združení § 829-841 Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb.

Zmluva o združení umožňuje, aby sa na dosiahnutie spoločného cieľa združilo viacero osôb. Samotné združenie nemá právnu subjektivitu. Každý z účastníkov je povinný vyvíjať

činnosť na dosiahnutie dojednaného účelu spôsobom určeným v zmluve. Mal by sa tiež zdržať činnosti, ktorou by znemožňoval dosiahnutie spoločného cieľa.

Členovia združenia môžu na základe zmluvy, ak je to určené poskytnúť peňažné prostriedky alebo iné veci. Pokiaľ nie je poverený niektorý člen správou týchto prostriedkov, nakladá s nimi člen združenia, ktorý ich poskytol. Je však povinný oddeliť tieto prostriedky od svojho majetku. Poskytnuté finančné prostriedky alebo veci sú v spoluvlastníctve všetkých členov združenia, a to oznámením o ich oddelení od ostatného majetku členov združenia.

Majetok získaný pri výkone spoločnej činnosti sa stáva spoluvlastníctvom všetkých účastníkov a podiely na majetku získanom spoločnou činnosťou sú rovnaké, ak zmluva neurčuje inak. Členovia združenia sú voči záväzkom tretích osôb zaviazaní spoločne a nerozdielne.

Ak má podľa zmluvy rozhodovať väčšina hlasov, patrí každému účastníkovi jeden hlas, pričom veľkosť podielu nerozhoduje. Každý účastník, aj keď nevykonáva správu, má právo sa presvedčiť o hospodárskom stave združenia. Členovia združenia môžu z neho vystúpiť kedykoľvek, pokiaľ sa jedná o vážne dôvody, ináč musia brať do úvahy, či svojím vystúpením nespôsobia ujmu ostatným členom.

Účastníkovi, ktorý vystúpil alebo bol vylúčený, sa veci vnesené do združenia vrátia. Podiel majetku podľa stavu v deň vystúpenia alebo vylúčenia sa mu vyplatí v peniazoch. Členovia, ktorí vystúpili, či boli vylúčení zo združenia sa nezbavujú zodpovednosti za záväzky z činnosti združenia, ktoré vznikli do dňa vystúpenia alebo vylúčenia.

Napriek tomu, že táto právna forma nie je náročná z hľadiska jej vzniku neodporúčame ju ako právnu formu pre manažérske organizácie. Jej nevýhodnosť spočíva hlavne v komplikovanom riadení a majetkovom vysporiadaní, čo je spôsobené tým, že podpisom zmluvy nevzniká právnická osoba.

3.4. Obchodné spoločnosti a družstvo

Manažérska organizácia nemusí byť založená len ako združenie ale môže mať právnu formu obchodných spoločností. Obchodná spoločnosť je právnickou osobou založenou za účelom podnikania. Rozlišujeme verejnú obchodnú spoločnosť (v.o.s.) a komanditnú spoločnosť (k.s.) , spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.) a akciovú spoločnosť (a.s.). Spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť môžu byť založené aj za iným účelom, pokiaľ to osobitný zákon nezakazuje.

Všetky obchodné spoločnosti vznikajú na základe spoločenskej zmluvy, v prípade jedného zakladateľa zakladateľskou listinou. Spoločnosti musia byť zapísané v obchodnom registri.

Verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť a akciová spoločnosť musia byť založené minimálne dvomi fyzickými osobami. Akciovú spoločnosť však môže založiť aj jedna právnická osoba. Spoločnosť s ručením obmedzeným môže založiť jedna osoba, je však stanovený maximálny počet spoločníkov a to 50. Tento fakt by bol obmedzením ak by sa členmi manažérskej organizácie chcelo stať viac subjektov ako stanovených 50. Nevýhodou pre účasť vo v.o.s. alebo k.s. by bolo obmedzenie ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré určuje, že fyzická alebo právnická osoba môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti.

Pri založení spoločnosti je povinný vklad minimálne 750 eur (s.r.o.), pričom základné imanie spoločnosti musí mať aspoň 5000 eur. V akciovej spoločnosti nie je určená povinná výška vkladu ale základné imanie musí mať najmenej 25000 eur. V komanditnej spoločnosti je povinný vklad 250 eur pre komandistov. Komplementári nemajú určený povinný vklad, na druhej strane však za záväzky spoločnosti ručia celým svojím majetkom. Jediná spoločnosť, ktorej spoločníci nemusia platiť žiadne povinné vklady je verejná obchodná spoločnosť. Spoločníci však takisto ako komplementári za záväzky spoločnosti ručia celým svojím majetkom. To je zároveň aj určité riziko, ktoré by členovia manažérskej organizácie s touto právnou formou na seba museli zobrať. Týka sa to rovnako aj právnej formy komanditnej spoločnosti, kde sa ako nevýhoda javí aj nerovnaký prístup k spoločníkom, ktorých rozdeľuje na komplementárov s väčšími právomocami a komandistov. Tým by sa nevyhovelo požiadavke nediskriminácie členov v manažérskej organizácii.

Akciónári v a.s. a spoločníci v s.r.o. spolu s komanditistami v k.s. ručia za záväzky svojich spoločností iba do výšky svojho vkladu, ktorý je súčasťou majetku spoločnosti. Sú tak vystavený menšiemu riziku pri nesplnení záväzkov spoločnosti ako v prípade spoločníkov vo v.o.s.. Z tohto pohľadu je a.s. a s.r.o vhodnejšou právnou formou pre manažérske organizácie. V prípade s.r.o. spoločníci vykonávajú svoje práva týkajúce sa riadenia spoločnosti a kontroly jej činnosti na valnom zhromaždení v rozsahu a spôsobom uvedeným v spoločenskej zmluve, prípadne v stanovách.

Najvyšším orgánom v s.r.o. a a.s. je valné zhromaždenie, kde má každý spoločník, či akcionár počet hlasov, určený pomerom hodnoty jeho vkladu (s.r.o.), resp. počtu akcií (a.s.) k výške základného imania spoločnosti, ak spoločenská zmluva neurčuje iný počet hlasov. Štatutárne orgány predstavujú konatelia (s.r.o.) a predstavenstvo (a.s.).

Spoločníci v s.r.o. a akcionári v a.s. majú právo na podiel na zisku spoločnosti. V prípade akcionárov sa tento podiel nazýva dividenda. Spoločníkovi v s.r.o., ktorého účasť v spoločnosti súd zrušil alebo ktorý bol vylúčený, vzniká právo na vyrovnací podiel. Vyrovnací

podiel sa vypočíta pomerom splateného vkladu spoločníka, ktorého účasť v spoločnosti zanikla, k splateným vkladom všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.

Družstvo je spoločenstvom založeným za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Družstvo musí mať najmenej päť členov, to neplatí, ak sú jeho členmi aspoň dve právnické osoby. Táto právna forma nemá určený konečný počet svojich členov. Družstvo je právnickou osobou. Za porušenie svojich záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom pričom členovia neručia za záväzky družstva. Nie je určená výška povinných vkladov členov družstva ale základné imanie musí byť najmenej 1 250 eur. Na založenie družstva sa vyžaduje konanie ustanovujúcej schôdze družstva, kde sa určuje zapisované základné imanie, schvaľujú sa stanovy a volí sa predstavenstvo a kontrolná komisia. Družstvo vzniká dňom zápisu do obchodného registra. Najvyšším orgánom je členská schôdza. Pri hlasovaní má každý člen jeden hlas pokiaľ stanovy neurčujú inak. Pri zániku členstva za trvania družstva má doterajší člen nárok na vyrovnací podiel. Družstvo predstavuje najlepšiu alternatívu právnej formy spomedzi obchodných spoločností, keďže všetky stanovené kritériá sme ohodnotili ako splnené. Jej členmi môžu byť fyzické aj právnické osoby, pričom nemá určený ich maximálny počet. Členovia majú rovnaké hlasovacie právo a prístup k informáciám o činnosti družstva cez kontrolnú komisiu. Družstvo je založené za účelom podnikania a je financované najmä z vkladov svojich členov a svojej činnosti. V porovnaní so združením na základe zákona o združovaní nie je obmedzované v podnikateľskej činnosti, musí však mať základné imanie, čo môže pre zakladateľov manažérskej organizácie predstavovať nevýhodu. Súhlasíme však s názorom S. Belešovej (2009, s.48), ktorá tvrdí, že právna forma družstva spĺňa podmienky manažérskej organizácie a je vhodná predovšetkým pre manažérske organizácie s prevažujúcim podnikateľským predmetom činnosti.

3.5. Zákon o podpore cestovného ruchu č. 91/2010 Z.z.

Tento zákon upravuje podporu cestovného ruchu v Slovenskej republike, práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb pôsobiacich v cestovnom ruchu, tvorbu koncepčných dokumentov a financovanie rozvoja cestovného ruchu.

Je prvým zákonom, ktorý sa venuje financovaniu organizácií cestovného ruchu, založených verejným sektorom a ich organizačnej štruktúre. Tento zákon rozlišuje tri typy organizácií cestovného ruchu, ktoré môžu plniť funkciu manažérskych organizácií na rôznych úrovniach. Zákon hovorí o agentúre, ktorá je príspevková organizácia cestovného ruchu, o krajskej a oblastnej organizácii cestovného ruchu.

Agentúra, je zriadená ministerstvom a jej názov je Slovenská agentúra pre cestovný ruch. Jej činnosť je zameraná na propagáciu a prezentáciu Slovenskej republiky doma aj v zahraničí ako cieľovej krajiny cestovného ruchu.

Krajská organizácia podľa tohto zákona je právnická osoba ktorá podporuje a vytvára podmienky na rozvoj cestovného ruchu na území kraja a chráni záujmy svojich členov. Členmi krajskej organizácie sú vyšší územný celok a najmenej jedna oblastná organizácia pôsobiaca na jeho území. Krajská organizácia sa zakladá zakladateľskou zmluvou a schválením jej založenia na ustanovujúcom valnom zhromaždení, ktoré zvolá predseda vyššieho územného celku alebo ním poverený zástupca. Krajská organizácia vzniká dňom zápisu do registra. Návrh na registráciu krajskej organizácie podávajú jej zakladajúci členovia ministerstvu. K návrhu priložia stanovy krajskej organizácie v dvoch vyhotoveniach, zakladateľskú zmluvu a zápisnicu z ustanovujúceho valného zhromaždenia. Výnosy krajskej organizácie sú jej príjmami a nerozdeľujú sa medzi členov. Oblastné organizácie, ktoré sú členmi krajskej organizácie sú povinné platiť členský príspevok najmenej 15 % z členských príspevkov získaných oblastnou organizáciou od obcí a podnikateľských subjektov v kalendárnom roku. Na území vyššieho územného celku môže pôsobiť len jedna krajská organizácia registrovaná podľa tohto zákona. Tento zákon tiež upresňuje práva a povinnosti krajskej organizácie. Krajská organizácie zaniká výmazom z registra. Pred zánikom krajskej organizácie sa vyžaduje likvidácia, ak jej imanie neprechádza na právneho nástupcu.

Oblastná organizácia je právnická osoba založená pre rovnaký účel ako krajská organizácia, len na nižšej úrovni. Oblastnú organizáciu môže založiť zakladateľskou zmluvou s podnikateľskými subjektmi najmenej päť územne susediacich obcí alebo mestské časti v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave a v meste Košice, pričom súhrn prenocovaní v ubytovacích zariadeniach na území zakladajúcich obcí v predchádzajúcom roku musí dosiahnuť najmenej 50-tisíc prenocovaní. Následne musí byť tiež zvolaná ustanovujúca schôdza. Oblastná organizácia vzniká potom zápisom do registra, obdobne ako je to uvedené pri krajskej organizácii. Členom oblastnej organizácie môže byť každý subjekt, ktorý pôsobí na území jednotlivých obcí. Samotná obec môže byť členom len jednej oblastnej organizácie. Zákon č.91/2010 Z.z. tiež bližšie určuje práva a povinnosti oblastnej organizácie. Zákon vymedzuje aj povinné orgány oblastnej organizácie a to valné zhromaždenie, predstavenstvo a dozornú radu a práva a povinnosti členov organizácie. Výnosy oblastnej organizácie sú jej príjmami a nerozdeľujú sa medzi jej členov.

Financovanie krajskej a oblastnej organizácie je zabezpečované cez garantované zdroje, ktoré predstavuje dotácia zo štátneho rozpočtu, cez negarantované zdroje ako sú členské

príspevky iných organizácií, či príjmu z vlastnej činnosti organizácie a cez členské príspevky podnikateľských subjektov. Dotácia na príslušný rozpočtový rok je rovnaká ako úhrn finančných prostriedkov získaných organizáciou cestovného ruchu z členských príspevkov od obce alebo vyššieho územného celku, alebo oblastných organizácií za predchádzajúci rozpočtový rok. Dotácia sa poskytuje na príslušný rozpočtový rok s výnimkou prvého roku činnosti organizácie cestovného ruchu.

Tento zákon o podpore cestovného ruchu mal vstúpiť do platnosti 1.1.2011, ale jeho účinnosť sa vďaka novele posunula od 1.12.2011. Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja začalo proces prípravy nového zákona s cieľom zefektívniť podporu cestovného ruchu. Príprava priamo nadväzuje na prijatú novelu zákona č. 91/2010 Z.z.. Finančné prostriedky však budú pridelené jednotlivým subjektom v roku 2012 v súlade s pôvodným zámerom. (www.mindop.sk)

Vychádzajúc z toho, že hlavnou úlohou manažérskej organizácie má byť koordinácia aktivít jej členov verejnej a súkromnej sféry a propagácia cieľového miesta, za najvhodnejšiu právnu formu manažérskej organizácie cestovného ruchu považujeme krajskú a oblastnú organizáciu cestovného ruchu, čím sa potvrdila naša hypotéza H1. Hoci je možné, že zákon o podpore cestovného ruchu bude ešte novelizovaný, pri zachovaní navrhovanej dotácie štátu je táto právna forma najvýhodnejšia a z nášho pohľadu môže napomôcť koordinovanému rozvoju cestovného ruchu na Slovensku. Súhlasíme však s názorom P. Chudého (2011), súčasného riaditeľa Združenia cestovného ruchu Vysoké Tatry, ktorý za nedostatok zákona považuje podmienku založenia oblastnej organizácie min. 5 susediacimi obcami. Túto podmienku považuje za zbytočnú z toho dôvodu, že nie všetky obce musia mať dostatočný prínos z cestovného ruchu v danej oblasti.

Pre porovnanie skúmaných právnych foriem sme vytvorili prehľadnú tabuľku 1, ktorá porovnáva jednotlivé právne formy na základe stanovených kritérií.

Tabuľka 1: Porovnanie právnych foriem manažérskej organizácie cestovného ruchu

Právna forma	Otvorenosť pri prijímaní členov	Nediskriminácia členov pri rozhodovacích procesoch	Kontrola činnosti DMO	Vykonávanie obchodnej činnosti	Získavanie finančných prostriedkov
<i>Záujmové združenie právnických osôb</i>	PO	Práva a povinnosti členov sú schvaľované v stanovách.		Združenia predstavujú PO, nie sú zakladané s primárnym účelom podnikania a dosahovania zisku, ale môžu podnikat.	Združenia sú financované z vlastnej činnosti, členských príspevkov, dotácií či darov.
<i>Združenie podľa zákona o združovaní občanov</i>	PO, FO				
<i>Združenia na základe zmluvy o združení</i>	PO, FO	Každý účastník má rovnaké práva a povinnosti, ktoré sú bližšie určené v zmluve. Každý účastník má právo sa presvedčiť o hospodárskom stave združenia.		Združenie nie je PO. Každý z účastníkov je povinný vyvíjať činnosť na dosiahnutie dojednaného účelu.	Združenia sú financované predovšetkým z vkladov účastníkov a vlastnej činnosti.
<i>Obchodné spoločnosti a družstvo</i>	PO, FO	V rámci tohto kritéria nevyhovuje k.s. Členovia družstva a v.o.s. majú jeden hlas pokiaľ sa v stanovách neurčí inak. Počet hlasov pre členov s.r.o. či a.s. závisí od ich podielu či počtu akcií.	Pre účel kontroly je v s.r.o., a.s., a družstve zriadená dozorná rada či kontrolná komisia, ktorej výsledky sú dostupné pre ostatných členov. Členovia v.o.s. ako aj k.s. majú právo nahliadať do dokumentov spoločnosti.	Všetky typy predstavujú PO. Obchodné spoločnosti a družstvo sú zakladané za účelom podnikania. Z toho vyplýva aj náročnosť napr. pri vedení účtovníctva.	Zákon neobmedzuje tieto spoločnosti pri získavaní finančných prostriedkov, predpokladá sa ich financovanie najmä z vlastnej činnosti a vkladu svojich členov.
<i>Krajská organizácia</i>	PO, FO	Každý člen má jeden hlas.	Práva a povinnosti bližšie určujú schválené stanovy.	Zákon obmedzuje obchodnú činnosť napr. pri obstarávaní na základe osobitného predpisu.	Organizácie sú financované z garantovanej dotácie od štátu, negarovovaných zdrojov (napr. členské príspevky organizácií, vlastná činnosť) a z členských príspevkov podnikateľských subjektov.
<i>Oblasťná organizácia</i>	PO, FO	Každý člen má jeden hlas.	Dozorná rada má právo nahliadať do dokumentov a predkladá správu o svojej činnosti valnému zhromaždeniu.		

Vyšetlivky: FO-fyzická osoba, PO-právnická osoba.

Prameň: Vlastné spracovanie, 2011.

Na základe porovnania právnych foriem podľa určených kritérií, sme za najvhodnejšiu právnu formu manažérskej organizácie cestovného ruchu označili krajskú a oblasťnú organizáciu podľa zákona č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu.

3.6. Právne formy manažérskych organizácií cestovného ruchu v krajinách V4

Vzhľadom na spoločnú históriu Slovenskej a Českej republiky nie je prekvapujúce, že právne formy manažérskych organizácií v Českej republike vychádzajú z rovnakých zákonov. Preto medzi použiteľné právne formy manažérskych organizácií v Českej Republike patrí záujmové združenie právnických osôb podľa § 20f Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb., občianske združenie podľa Zákona o združovaní občanov č.83/1990 Zb. a združenie na základe zmluvy o združení § 829-841 Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb. Okrem týchto právnych foriem môžu mať manažérske organizácie nazývané tiež ako destinační společnost či klastér právnou formu obchodných spoločností či príspevkovej organizácie. Hoci Česká republika nemá prijatý osobitný zákon, ktorý by sa venoval organizáciám cestovného ruchu a ich financovaniu, môžeme organizácie cestovného ruchu rozdeliť do troch úrovní. Na národnej úrovni pôsobí ako manažérska organizácia Česká centrála cestovného ruchu- CzechTourism, ktorej hlavnou úlohou je propagácia Českej Republiky v zahraničí i doma. Táto organizácia je príspevkovou organizáciou Ministerstva pre miestny rozvoj. Ako príklad manažérskej organizácie na úrovni kraja uvádzame Jihočeskú centrálu cestovného ruchu, ktorá od roku 2009 predstavuje príspevkovú organizáciu zriadenú krajom. Iný príklad predstavuje Centrála cestovného ruchu-Jižní Morava založená ako záujmové združenie cestovného ruchu. V súčasnosti eviduje Česká centrála cestovného ruchu 30 organizácií cestovného ruchu pôsobiacich na rôznych úrovniach v rámci republiky. Medzi nimi sa nachádza 11 organizácií založených ako obecne prospešné spoločnosti (napr. Destinační společnost Sokolovsko o.p.s) porovnateľné so slovenskou právnou formou neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne prospešné služby. Okrem spomenutých právnych foriem je pre Stredočeský kraj vytvorená manažérska organizácia Stredočeská turistická a informační služba ako akciová spoločnosť, ktorej jediným vlastníkom je kraj. Zvolenú právnou formu odôvodnil hejman Stredočeského kraja Petr Bendl ako najvhodnejšiu z hľadiska ekonomickej transparentnosti a financovania nielen z verejných zdrojov ale aj z vlastnej činnosti predajom produktov cestovného ruchu. (www.tourpropag.cz/archiv/2008/sbornik.pdf) V porovnaní so Slovenskom, ktoré má prijatý zákon o podpore cestovného ruchu je iniciatíva zakladania manažérskych organizácií väčšia a využívajú sa pritom viaceré možné právne formy ako je tomu na Slovensku.

V Poľsku je na základe prijatého zákona z roku 1999 o Poľskej organizácii cestovného ruchu vytvorený trojúrovňový systém organizácií cestovného ruchu. Spomínaným zákonom sa vytvorila národná manažérska organizácia cestovného ruchu zodpovedná za propagáciu Poľska. Táto organizácia je financovaná okrem iných zdrojov aj zo štátneho rozpočtu a za svoju činnosť zodpovedá príslušnému ministerstvu. Na podporu činnosti tejto organizácie sa

môžu vytvárať regionálne a miestne združenia cestovného ruchu. Tieto združenia sú vytvárané na základe zákona o združovaní prijatého 7.4.1989. V súčasnosti je v Poľsku založených 16 regionálnych a 107 miestnych združení cestovného ruchu. (www.pot.gov.pl) Tieto združenia cestovného ruchu vznikajú zápisom do registra a predstavujú právnickú osobu. Príkladom manažérskej organizácie s právnou formou združenia na základe zákona o združovaní je Dolnosliezska organizácia cestovného ruchu, Klaster Dolina Noteci a Okopska organizácia cestovného ruchu. Okrem tejto právnej formy môžu mať manažérske organizácie cestovného ruchu v Poľsku právnu formu nadácie, konzorcia či spoločnosti s ručením obmedzeným. K zriedkavým právnym formám patrí komora remesiel či miestne akčné skupiny. (www.klasterzit.pl)

Maďarsko je krajina mnohých klastrov, nielen v oblasti cestovného ruchu. Ich celkový počet sa pohybuje okolo čísla 180. V súčasnosti neexistuje osobitný zákon, ktorý by určoval právnu formu klastrov ale existuje zákon o združovaní občanov z roku 1989 évi II Törvény. Tento zákon umožňuje združovanie sa na základe zmluvy o spolupráci za účelom dosiahnutia spoločného cieľa. Vzniká tak spoločenstvo členov, ktoré však nemusí nadobnúť právnu subjektivitu. Najčastejšou právnou formou klastrov cestovného ruchu v Maďarsku je právna forma na základe spomínaného zákona o združovaní. Podľa tohto zákona bol založený aj Termálny Klaster Pannon, Termálny Klaster Dél-Dunántúli či Kúpeľný Klaster Dél-alföldi. Okrem spomínaného zákona môžu manažérske organizácie v Maďarsku vzniknúť aj na základe právnej formy obchodných spoločností, družstva, či neziskových organizácií.

Na základe výsledkov nášho prieskumu môžeme potvrdiť hypotézu, v ktorej sme predpokladali, že manažérske organizácie cestovného ruchu v krajinách V4 sú zakladané aj na základe zákona o združovaní sa. Hoci sa nejedná o totožný zákon pre všetky krajiny, zákony jednotlivých krajín vychádzajú z práva občanov na združovanie sa.

Záver

Vďaka prijatému zákonu o podpore cestovného ruchu sa črtá nádej na zlepšenie podmienok rozvoja koordinovaného cestovného ruchu na Slovensku. Na základe nášho prieskumu sme potvrdili stanovenú hypotézu H1, kde sme predpokladali, že najvhodnejšiu právnu formu manažérskej organizácie cestovného ruchu predstavujú krajská a oblastná organizácia podľa zákona o podpore cestovného ruchu č. 91/2010 Z.z. Potvrdili sme taktiež aj hypotézu H2, v ktorej sme sa domnievali, že manažérske organizácie cestovného ruchu v rámci krajín V4 sú zakladané aj podľa zákona o združovaní sa. Myslíme si, že zákon o podpore cestovného ruchu na Slovensku môže byť inšpiráciou pre ostatné susedské krajiny.

Zoznam použitej literatúry

- [1] BELEŠOVÁ, S. 2009. Právne formy klastrov cestovného ruchu v Slovenskej republike. In *Ekonomická revue cestovného ruchu*, roč. 42, 2009, č. 1. ISSN 0139-8660. s. 39-49.
- [2] COOPER, C. 2008. *Tourism: Principles and Practices*. Harlow: Pearson Education Ltd., 2008. 707 s. ISBN 978-0-273-71126-1.
- [3] GÚČIK, M. a kol. 2007. *Manažment regionálneho cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu, 2007. 290 s. ISBN 978-80-89090-34-1.
- [4] CHUDÝ, P. (18.02.2011) Zákon o podpore cestovného ruchu. Osobná komunikácia. Vysoké Tatry.
- [5] Obchodný register. 2010. [online]. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR. [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: <www.civil.gov.sk>
- [6] PORTER, M. 1998. *On Competition*. Boston: Harvard Business School Press, 1998. 485 s. ISBN 0-87584-795-1.
- [7] PIKE, S. 2004. *Destination marketing organisations*. Oxford: Elsevier Ltd., 2004. 240 s. ISBN 0-08-044-306-0.
- [8] Právne formy klastrov v Poľsku. 2011. [online]. 2011 [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: <www.klasterzit.pl>
- [9] Regionálne a miestne združenia cestovného ruchu v Poľsku. 2011. [online]. 2011 [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: <www.pot.gov.pl>
- [10] Středočeská turistická a informační služba. 2011. [online]. 2011 [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: <www.tourpropag.cz/archiv/2008/sbornik.pdf>
- [11] UNWTO, 2007. *A Practical Guide to Tourism Destination Management*. 1. vyd. Madrid: World Tourism Organization., 2007. 150 s. ISBN 978-92-844-1243-3.
- [12] WERTHNER, H. 1999. *Information technology and tourism: a challenging relationship*. Wien: Springer-Verlag, 1999. 325 s. ISBN 3-211-83274-2.
- [13] Zákon č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu.
- [14] Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov.
- [15] Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
- [16] Zákon č. 34/2002 Z.z. o nadáciách.
- [17] Zákon č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

- [18] Ministerstvo dopravy chce zefektívniť cestovný ruch na Slovensku. 2011. [online]. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. [cit. 2011-01-11] Dostupné na internete: <www.mindop.sk>
- [19] Zákon o združovaní sa v Maďarsku-1989. évi II. Törvény. 2011. [online]. 2011 [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: < www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=98900002.TV>
- [20] Zákon o združovaní sa v Poľsku-Prawo o stowarzyszeniach. 2011. [online]. 2011 [cit. 2011-01-15] Dostupné na internete: < <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,458>>
- [21] Záujmové združenia právnických osôb podľa § 20f Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb.